

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 30. AVGUSTA 1952

ŠTEV. 60 (520)

Uradno priznajo gospodarsko zapostavljanje koroških Slovencev

Kolikokrat je v avstrijskih uradnih in vladnih krogih ter na raznih mednarodnih konferencah in pogajanjih s strani avstrijskih predstavnikov že bilo govora o neki dozdevni „vzorni“ ureditvi „že davno rešenega“ manjšinskega vprašanja v Avstriji na splošno in še posebej na Koroškem. Samo da bi lahko dajali take izjave, so se vozili v London nekoč razni „eksperti“ in tam skušali prepričevati svetovno javnost o „najširših narodnostnih, političnih, kulturnih in gospodarskih pravicah“, ki jih koroški Slovenci baje uživamo v „popolni enakopravnosti“ z nemško govorečim prebivalstvom dežele.

Že tedaj smo se in še ugotavljali, kakšna je ta „popolna enakopravnost“ koroških Slovencev, kakšne so te naše „najširše pravice“ in kako je dejansko z „vzorno“ urejenim in „že davno rešenim“ manjšinskim vprašanjem na Koroškem. Do danes se naš položaj pravzaprav še nič ni spremenil. Vsi vidimo in občutimo, pa tudi vsakdo drugi, ki hoče videti, vidi politično in kulturno „enakopravnost“ koroških Slovencev z nemškimi sodeželani, vidi, da ni priznana ne v uradih, ne na železnici in sploh ne v kateri koli veji javnega življenja enakopravnost slovenskega jezika poleg nemškega, vidi, da kljub formalni uredbi na vseh koncih in krajih sabotirajo slovenski pouk v osnovnih šolah dvojezičnega ozemlja, da kljub dolgoletni naši borbi ne priznajo koroškim Slovincem pravice do slovenske srednje šole, slovenskega učiteljskega in slovenske kmetijske šole, vidi, da z uradno plačanimi močmi kjer le morejo ustanavljajo nemške „kulturne krožke“ po našem ozemlju (Dorfgemeinschaften), ki imajo poglavitno nalogo raznarodovati slovensko mladino itd. itd.

Kulturna in politična neenakopravnost koroških Slovencev je torej vidna za vsakega in povsod. Manj vidno, a mnogo težje sloneče na ramenih našega ljudstva je gospodarsko zapostavljanje. Mnogokrat in mnogo smo pisali tudi že o tem. Naštevali smo primere, ko koroški Slovenci pod katero koli formalno pretezo, dejansko pa zaradi njihove narodne pripadnosti niso dobili obrtniških ali gostilniških koncesij. Slovenska kmečka zveza lahko s toč-

nimi števkami dokaže (in je to že mnogo krat storila), kako ogromen obseg čisto dosega gospodarsko zapostavljanje sploh celega ozemlja, kjer živimo koroški Slovenci. In tudi drugih primerov, ki jih lahko navajamo kot dokaze za gospodarsko neenakopravnost naših ljudi, nam žal nikdar ne zmanjka. Pri tem pa je potrebna in nujna ponovna ugotovitev, da predstavlja danes prav tako, kot v vsej naši zgodovini, ravno gospodarsko zapostavljanje hkrati tudi najhujši germanizatorski pritisk na slovenski življenj v Avstriji.

Tudi gospodarske zapostavljenosti koroških Slovencev odgovorni avstrijski krogi nikdar niso hoteli priznati. Sedaj pa se je uradni avstrijski ustanovi, „Avstrijskemu raziskovalnemu institutu za gospodarstvo in politiko“, v njeni reviji „Berichte und Informationen“ ven-

darle „ponesrečilo“ ali „posrečilo“, da je v nekem članku uradno priznala gospodarsko zapostavljanje Slovencev na Koroškem. V omenjenem članku, ki je posvečen analizi uspehov I. koroškega velesejma, čitamo med drugim tudi sledeče:

„...Tudi borovelske proizvodnje lovskih pušk, ki slovi po vsem svetu, (na velesejmu — op. ur.) nismo srečali; ker je od 27 članov zadruga 19 slovenske narodnosti, ona niti v Celovcu, niti na Dunaju (pri Nacionalni banki) ne uživa nobene pomoči, odkar se v južni Koroški spet pojavljajo narodna trenja.“

Ta stavek iz članka „Celovec polaga bilanco“ v 318. številki zgoraj omenjene revije z dne 22. avgusta t. l. govori sam zase. Zato ne smatramo za potrebno, da bi mu dodajali še kakršen koli komentar.

„Nemčija ni odgovorna za zločine avstrijskih nacistov“

V Den Haagu na Nizozemskem, kjer se nahaja tudi Mednarodno sodišče, je bilo v začetku tega tedna objavljeno sporočilo, da so se končali razgovori med Zapadno Nemčijo in državo Izraela o poravnavi škode, ki je bila prizadejana Židom v času nacizma. Izdelali so osnutek sporazuma, ki ga bodo že v prihodnjih dneh predložili vladama Zapadne Nemčije in Izraela ter svetovnim organizacijam Židov.

Višina vsote, s katero naj Zapadna Nemčija popravi Židom prizadejano škodo, je bila določena z 822 milijoni dolarjev in mora biti poravnana tekom 14 let. Nemčija bo dobavila Izraelu blago iz svoje tekoče proizvodnje ali iz držav, v katerih ima trgovinske presežke, v skupni vrednosti 715 milijonov dolarjev, razen tega pa mora plačati pavšalno vsoto 107 milijonov dolarjev za židovsko premoženje, ki je bilo za časa nacizma zaplenjeno in ki ga danes nihče ne more več zahtevati nazaj odnošno za katerega tudi ni več nobenih dedičev zaradi nacističnega fizičnega iztrebljenja židovskega življa v Hitlerjevi Nemčiji.

Kakor se je zvedelo, je Zapadna Nemčija odklonila poravnavo škode, ki so jo utrpeli

Židi za časa nacizma v tedanji „Ostmarki“. Tod oklonitev pa Nemci utemeljujejo s tem, da se „za zločine avstrijskih nacistov ne čutijo odgovorne“. To je vsekakor zelo značilna in važna ugotovitev v zvezi z dejstvom, da se v vprašanju poravnave škode, ki jo je nacizem prizadejal širokim plastem slovenskega ljudstva na Koroškem, predvsem našim izseljencem, avstrijski odgovorni ljudje čisto izgovarjajo ravno na Nemčijo, češ da je Avstrija bila tedaj okupirana država in da je prišlo vsako povelje iz Berlina. S takimi izgovori se hočejo po eni strani oprati vsake krivde, po drugi strani pa izmikati ugoditvi upravičenim zahtevam žrtev fašizma po poravnavi škode. Z zanimanjem čakamo, na kakšno stališče se bodo avstrijski činitelji postavili sedaj, ko bo treba z ozirom na gornjo ugotovitev zapadno-nemških vladnih predstavnikov pristopiti k reševanju vprašanja, kdo naj povrne škodo židovskemu ljudstvu, ki jo je utrpelo pod Hitlerjem na avstrijskih tleh. Da imajo v tem primeru opraviti z močnim zagovornikom židovskih interesov, je razvidno iz stališča ZDA napram nedavno sprejetim zakonom o amnestiji nacistov.

Kdaj bomo ugotovili tak odnos?

Velike kulturne prireditve češke in slovaške narodne manjšine v Jugoslaviji

Narodne manjšine uživajo v Jugoslaviji popolno enakopravnost na političnem, kulturnem in gospodarskem področju. Letošnje velike prireditve Slovakov in Čehov, ki žive v Jugoslaviji, so to znova pokazale in potrdile.

Pred nedavnim je bil v Bačkem Petrovcu slovaški festival. Ob tej priložnosti so se zbrali učitelji, profesorji in kulturni delavci slovaške narodne manjšine v Jugoslaviji na posvetovalno konferenco. Obravnavali so vprašanja književnosti, pouka in obiskovanja šol. Predvsem so obširno razpravljali o slovaškem šolstvu in ugotovili, da v vsem ustreza kulturno-prosvetnim potrebam Slovakov.

V Daruvaru na Hrvaškem pa so bile v dneh od 23. do 25. avgusta tradicionalne žetevne svečanosti češke in slovaške narodne manjšine. V vrsti športnih in kulturnih prireditev so sodelovale pevske, godbene in folklorne skupine kulturnih društev „Československa beseda“, prav tako pa tudi skupine hrvatskega kulturno-prosvetnega društva „Seljačka sloga“ in srbskega društva „Prosveta“. Svečanosti so se kot gostje udeležili tudi zastopniki

Slovakov iz Bačkega Petrovca ter predstavniki madžarske in italijanske narodne manjšine v Jugoslaviji.

Ob priliki teh žetvenih svečanosti so imeli češki in slovaški prosvetni delavci iz Hrvatske posvet o perečih vprašanjih prosvetnega dela med češko in slovaško narodno manjšino. Ugotovili so, da daje ljudska oblast v Jugoslaviji vse možnosti za svoboden kulturni razvoj in napredek češke in slovaške narodne manjšine. Da bi še bolj pospešili delo za kulturni dvig, so sklenili, da bo „Československa beseda“ na Hrvaškem vzpostavila še tesnejši stik z učitelji na čeških in slovaških šolah ter organizirala posebne konference za mlade učitelje. „Slovaška knjižna založba“ v Bačkem Petrovcu pa bo z izdajo novih knjig oskrbovala češke in slovaške otroke s šolskimi knjigami in drugo literaturo.

Spričo tolike širokogrudnosti in skrbi ljudske oblasti pri pospeševanju razvoja narodnih manjšin v Jugoslaviji, se na Koroškem upravičeno sprašujemo, kdaj bomo tudi pri nas lahko

Danes prav tako, kot v vsej naši zgodovini, predstavlja gospodarsko zapostavljanje hkrati tudi najhujši germanizatorski pritisk na slovenski življenj v Avstriji.

Vatikanske laži proti Jugoslaviji

Nekatere časopisne agencije na zapadu so nedavno razširjale vest — ki jo je seveda tudi „Naš tednik-Kronika“ takoj željno pograbil —, da bi moral baje nadškof Stepinac plačati neke davke v višini 280.000 dinarjev ter da so jugoslovanske oblasti zagrožile, da bodo zaplenile župnišče, v katerem živi Stepinac v svoji domači vasi, če le-ta teh davkov ne bi hotel ali ne bi mogel plačati. Ta vest kajpada izhaja iz vatikanskih virov.

Uradna jugoslovanska telegrafska agencija „Tanjug“ je bila pooblaščen demantirati to vest kot golo izmišljotino, kot popolnoma lažno in brez vsake osnove. Vse te vesti, ki si jih izmišljajo in širijo vatikanski krogi, so preračunane na umetno podžiganje sovražne kampanje klevet in laži proti Jugoslaviji ter se gibljejo na istem nivoju kot podobne kominformovske klevete.

Pomen VI. kongresa KPJ

Kakor je bilo že pred nekaj tedni na kratko sporočeno, se bo v Zagrebu začel 19. oktobra t. l. VI. kongres Komunistične partije Jugoslavije. V teku so že volitve delegatov osnovnih partijskih organizacij za okrajne in mestne konference, na katerih bodo potem, kakor predpisuje statut KPJ, izvolili delegate za kongres. Posebna značilnost in dokaz demokratičnosti KPJ je v tem, da so konference osnovnih organizacij javne in da se jih lahko udeležuje v nasprotju s prakso v kominformističnih partijah tudi nečlani Partije. Ker ima Komunistična partija Jugoslavije trenutno približno 779.400 članov in ker pride po sklepu CK KPJ na 400 članov po en delegat za kongres, bo potemtakem sodelovalo na tem kongresu okoli 2000 delegatov.

Sekretar Politbiroja KP, Aleksander Ranković, je ta teden izjavil uredniku jugoslovanske poročevalne agencije „Jugopres“, da je pomen VI. kongresa predvsem v tem, da vskladi delo Partije s spremembami, ki so nastale v zvezi z osnovanjem delavskih svetov, z decentralizacijo in demokratizacijo v državi. Kongres bo moral torej v prvi vrsti sprejeti sklepe, ki so potrebni, da se zatre nevarnost birokratizma v Partiji, ki mora biti le politični in ideološki činitelj. Biti član Partije v Jugoslaviji ne pomeni posebnih pravic, niti nobenih privilegijev v družbi, na oblasti itd. Tov. Ranković je tudi obrazložil potrebo po spremembi nekaterih postavk v statutu, ki so do zdaj ovirale napredek partije v smeri demokratizacije, ker je statut bil v mnogočem posnetek sovjetskega statuta ter zaradi tega nepraktičen in krut. Pospeševal je tudi birokratske tendence, proti katerim se pa jugoslovanska Partija danes v prvi vrsti bori.

V obdobju od V. kongresa, ki je bil leta 1948, malo po objavi zloglasne resolucije Informbiroja, pa do danes so bile osnovne smernice dela Partije pobijanje birokratizma, napredovanje v družbenem razvoju v smeri izročitve uprave podjetij v roke neposrednim proizvajalcem-delavcem in nameščencem, borba za neodvisnost države in borba za mir. To delo partije je bilo in je javno in splošno znano. V notranjem partijskem življenju pa je poleg tega šla intenzivna ideološka in politična borba proti kominformizmu. V ugotovitvi teh pridobitev in v usmeritvi dela in borbe Partije v istem pravcu naprej je glavni pomen VI. kongresa KPJ.

Avstrija se poslužuje reške luke

Že od konca lanskega leta uvaža Avstrija tobak iz držav Bližnjega vzhoda čez reško luko. V tem času so pretovorili na Reki za nadaljnji prevoz v Avstrijo že 4000 ton tobaka. V zadnjem času pa se je začela Avstrija posluževati reške luke tudi za svoj izvoz. Te dni so na Reki vkrcali za prevoz v države Bližnjega vzhoda 200 ton časopisnega rotacijskega papirja, nadaljnje pošiljke pa še slede.

Za tranzit čez Reko pa se zanimajo tudi izvozniki iz južnega dela Zahodne Nemčije, zlasti Bavarske. Da bo reška luka zadostila vsem potrebam mednarodnega tranzita, bo reško podjetje „Luka in skladišča“ dobilo novo mehanizacijo za prekladanje tovorov z ladij in na ladje in za transport v skladiščih.

Tudi Mehika sledi Braziliji

Kakor znano, bo Brazilija na prihodnjem zasedanju generalne skupščine postavila pred OZN vprašanje vzpostavitve avstrijske neodvisnosti. Iz New Yorka pa sedaj poročajo, da so na zahtevo mehiškega delegata razdelili vsem članicam OZN tudi besedilo komunique mehiškega zunanjega ministrstva, v katerem je izražena želja državnega prezidenta Mehike, da bi prihodnje zasedanje OZN podvzelo ukrepe, ki so v stanu pospešiti sklenitev avstrijske državne pogodbe.

Pogajanja v Gleichenbergu

Čeprav bodo konferenco v Gleichenbergu najbrž že danes končali, objavljamo reportažo našega posebnega dopisnika iz Gleichenberga, ker iz nje razvidimo ozračje, v katerem so se ti za odnose med sosednjima državama tako važni pogovori vršili.

Gleichenberg, 25. VIII. 1952. Kdor vozi z železnico v Gleichenberg, skoraj obupa, na vsak način pa dvomi, da bi v tej — zdi se — nedotaknjeni samotni še kje bil znani kopališki kraj. Saj so nekatere postaje na stranski progi iz Feldbacha liki malim stanom, v katerih bližini daleč naokrog ni nobene hiše. Tembolj se človek čudiš, ko nekaj sto korakov oddaljeno od postaje naletiš na moderno urejen kraj s številnimi hotelskimi zgradbami in zdraviliškimi napravami.

Gleichenberg spada v sredi med zelenimi grički v čudoviti samotni odmaknjenosti brez dvoma med najlepša zdravilišča v Avstriji. Visoke hotelske zgradbe okrog in okrog obdane z vrtovi, med seboj prepletene s krasno urejenimi stezicami, kljub svoji ogromnosti pomirljivo vplivajo na človeka, da še močneje doživi cvetoče travnike in šumeče gozdove. V resnici pripraven kraj za odmor in zdravljenje. Zato so tukaj dopustniki in tisti, ki iščejo oddih in zdravje, tudi predvsem starejši ljudje, ki se sprehajajo po stezicah, posedajo po številnih klopih, hitijo v kopal zdravilne vode in pijejo mineralno vodo iz raznih zdravilnih studencev.

Zdi se, da spada v to idilično samoto tudi konferenca, ki naj uredi sporna vprašanja in zagotovi mirno sožitje med narodoma-sosedoma. Tu v mirnem kraju v miru in brez hrupa poteka in napreduje s svojim delom. Da ne bi vihrale zastave na poslopjih, bi nihče ne opazil, da se tukaj nekaj dogaja. Tako pa še prav posebno pred popolnoma renovirano palačo-vilo Posenhofen, avstrijske zastave in jugoslovanske trobojnice z zvezdo opozarjajo, da se v tej zgradbi vršijo važna pogajanja. Zgradbo, v kateri je hotelska strokovna šola, so sicer začeli obnavljati že prej. Toda pravijo, da ima izgotovitev moderne notranje preureditve in novo krasno fasado zahvaliti v prvi vrsti le konferenci. Kakor tudi je, danes je primerna in dostojna za sprejem diplomatov, ki pod zaščito skoraj nevidnih policijskih organov vršijo svoja pogajanja.

Tako v javnosti skoraj ni opaziti tega velikega dogajanja, pač pa lepaki s slovenskim besedilom tudi jugoslovansko delegacijo opozarjajo na veliko zabavo. Sicer bi verjetno ne bilo slovenskega besedila. Pa tudi v kavarnah se lahko opazuje, da ljudstvo spremlja potek meddržavnih pogovorov. Tako se starejši človek močno razburja nad avstrijskim, predvsem štajerskim tiskom, ki niti v dneh navzočnosti visokih gostov ne more prenehati z nestvarnimi izpadi proti sosedni državi. „Koliko bi morali imet v Jugoslaviji „tajnih“, če naj bi vohali za vsakim tujcem na morju?“ se jezi nad nedeljskim člankom v graški „Neue Zeit“ pod naslovom „Slovo od Dalmacije“. Sam sem bil tam na dopustu in nisem ničesar podobnega opazil,“ še utemeljuje svojo ogorčenost in nihče mu ne ugovarja. Nasprotno opozarja nekdo pri sosedni mizi prav tako na nedeljski uvodnik v „Südost Tageszeitung“, ki zlonamerno na prikrit način govori o splošni deportaciji na jugoslovanski meji. Spet ob drugi mizi se mlajši ljudje — očitno novinarji — razburjajo, da se vršijo pogajanja tajno, da ni mogoče ničesar zvedeti in da je le težko priti v hišo v bližino delegacij.

Tako zvem za težkoče in že skoraj opuščen misel, da bi poskusil svojo novinarsko srečo. Pa se le odločim, da poskusim najprej telefonsko. Sicer nisem imel sreče, ker je bila ravno plenarna seja obeh delegacij, pač pa mi svetujejo naj pridem po končani seji kar tja, mogoče le uspeš. In res sem točno ob napovedanem času tam, toda moram še precej časa čakati, ker se je seja zavlekla.

Ob vratih se mi predstavi major v civilu in me vpraša koga želim in koga naj javi. Ne vem ali gre v resnici za slučajno zamenjavo imen, ali je drugi vzrok, čez par minut mi pride nasproti nepoznana oseba, ki me vpraša kaj želim. Na ta način spoznam šefa avstrijske delegacije, gospoda ministra Schleinitza. Že njegova pojava razodeva ugajenega diplomata. Pozneje imam še priložnost, da se razgovarjam tudi s člani jugoslovanske delegacije. Spoznam tudi sklep, da se o pogajanjih ohrani tajnost, je vzrok, da je moj uspeh kljub vsemu brez zaželjenega uspeha.

Zaradi tega sem navezan spet le na poročila, ki „slučajno prodrejo“ stene konferenčne dvorane. In v resnici se tukaj v bližini sliši, šušlja in izve več kakor bi človek pričakoval ob strogi tajnosti razgovorov.

Nekateri imajo posebno dober nos, da zvo-hajo najnovejše stvari o razgovorih. Tako je „Kleine Zeitung“ vedno spet prva, ki izsledi vse tajnosti, ki jih seveda po svoje komentira, nikakor ne vedno v korist dobrega poteka in napredovanja pogajanj.

Ce združim vse vesti, domneve in trditve o dosedanjih pogovorih in o nadaljnjem poteku konference, je kratko naslednje:

1. Razgovori se vršijo strogo v okviru sporazuma na Brionih in se tičejo le vprašanj okoli obmejnega dvolastništva in tako imenovanega malega obmejnega prometa; nikdar pa niso bili niti niso v načrtu za to konferenco kakršni koli razgovori o drugih vprašanjih, ki so še bila predmet razgovorov ob Gruberjevem obisku v Jugoslaviji. Predvsem v Gleichenbergu tudi ni govora o našem nacionalnem vprašanju.

2. Vse kaže, da tako imenovani obmejni promet ni razumeti v smislu takega prometa pred zadnjo vojno, temveč gre pri tem več ali

manj le za obmejno kretanje ugotovljenih dvolastnikov.

3. Avstrijskim lastnikom se ne bodo povrnila pavšalno vsa zemljišča v jugoslovanskem obmejnem pasu temveč le pod gotovimi pogoji v obsegu in okviru veljavnih jugoslovanskih zakonov.

4. Dosedanji potek pogajanj je, kakor se zdi, predvsem v pogledu na vrnitev dvolastniškega premoženja naletel na vrsto problemov, ki terjajo konkretno reševanje posameznih primerov, zaradi česar bo verjetno potrebna čimprej ponovna konferenca, ki bo s pomočjo konkretnega gradiva določila obseg vrnitve na podlagi na tej konferenci doseženega okvirnega sporazuma.

Sedanja konferenca bo torej, kakor domnevajo, načelno rešila vsa sporna vprašanja okoli dvolastniške posesti in malega obmejnega prometa, medtem ko bo v bližnji bodočnosti ponovna konferenca ta sporazum konkretno izvedla in definitivno določila vsa zemljišča ki pridejo v poštev za vrnitev. Poudariti pa je še treba, da so vse dosedanje seje pokazale pripravljenost in zavest potrebe zadovoljive rešitve predmetnih vprašanj na obeh straneh.

Kaj bo v resnici s šilingom?

Nekateri ekstremistični krogi avstrijskega tiska, ki sicer zelo radi razpihujejo vesti in delajo iz muh slone, ki so pa čestokrat dejansko prav dobro poučeni, že dalj časa „svarijo“ avstrijsko javnost pred v ozadju pripravljajočim se ponovnim razvrednotenjem naše valute. Trdovratno trobijo v svet, da nameravajo avstrijski finančni krogi „poenostaviti“ razmerje med šilingom in dolarjem, ki je danes še različno za različne predmete (po eni strani je namreč 1 dolar vreden okoli 21.— šilingov, tako imenovani premijski tečaj pa znaša okoli 26.— šilingov). V bodoče, in sicer napovedujejo to akcijo razvrednotenja šilinga za september, naj bi 1 dolar bil vreden enot-

no 26.— šilingov ne glede na predmete vrednostne primerjave.

Take vesti sicer ne bi bilo treba jemati preveč tragično, ko je ne bi najodgovornejše finančne osebnosti z vso „odločnostjo“ demantirale. Izkušnje so pri nas v Avstriji namreč take, da stvari, ki jih najvišji vladni krogi demantirajo, s skoraj 100-odstotno gotovostjo lahko pričakujemo. Tako je do zdaj še vedno bilo, pa če se spomnimo na razne pakete o mezdah in cenah ali na znani zakon o zaščiti valute ali pa na kateri koli finančni ukrep v škodo širokih množic. Vest o ponovnem razvrednotenju šilinga pa je demantiral sam finančni minister dr. Kamitz ob svojem prihodu v New York pretekli tork.

Malik lovi za besede

Kakor na primer v nemškem vprašanju velesile med seboj do neskončnosti menjava note in s tem dejansko onemogočajo pozitivne sklepe in zaključke, tako tudi v marsikaterih drugih vprašanjih ne pridejo na zeleno vejo, ker eden drugega lovijo za besede.

Poročali smo že, da so zapadne velesile nedavno predložile razorožitveni komisiji pri OZN predlog o zmanjšanju oborožitve petih velesil. V ponedeljek je imela razorožitvena komisija OZN sestanek, na katerem naj bi proučevala omenjeni predlog, v katerem je med drugim tudi govora o prepovedi vsega orožja, ki služi množičnemu uničevanju. Sovjetski delegat Malik je zahteval, naj bi komisija proučila sovjetski predlog o prepovedi bakteriološke vojne, češ da osnutek zapadnih sil ne vsebuje tega predloga. Nato mu je odgovoril delegat Velike Britanije in izjavil, da bi Malik ravno tako lahko nekoč zahteval prepoved uporabe pušk, četudi bi že obstajal predlog o prepovedi vsega strelskega orožja, kajti pod orožjem za množično uničevanje je treba prav tako razumeti tudi bakteriološko orožje. Šele po dolgem sem in tja in po posredovanju večine ostalih delegatov razorožitvene komisije je sovjetski delegat privolil v to, da bodo o sovjetskem predlogu razpravljali takoj po razpravi o predlogu zapadnih treh velesil.

Izgleda pač, da tudi razorožitvena komisija

Aretacije v Romuniji

Po vesteh iz Romunije so 15. tega meseca začeli po vsej državi v množicah zapirati ljudi. Od tega dneva naprej aretirajo organi tajne policije vsako noč po mestih in vaseh popolnoma nedolžne prebivalce ter jih s kamioni vozijo v ječe in razna taborišča. V dveh dneh so samo v Ploesti aretirali 400 ljudi, v Trgovištu 60, v občini Koletino pa 240 ljudi. Najprej so zapirali predvsem brezposelne ljudi, potem pa so prišli na vrsto tudi drugi. Iz Konstancie so odpeljali v razna taborišča blizu 9000 Romunov in so smeli vzeti interniranci s seboj samo po 40 kg prtljage. Hiše iz katerih so odpeljali vse ljudi, so potem zasedli sovjetski vojaki.

prav mnogo razpravlja in lovi za besede, s kakršnjimi koli uspehi pa se do danes še ne more bahati — in to čisto po zaslugi sovjetskega delegata.

V krogih OZN krožijo vesti, da bo glavne-ga sovjetskega delegata pri OZN Malika že sredi meseca septembra zamenjal sedanji namestnik zunanega ministra Zorin. Baje je celo sekretariat OZN že bil poučen o tem namenu s posebno sovjetsko noto, ni pa še prejel poverljivih dokumentov za Zorina.

OZN naj razišči med Grčijo in Bolgarijo

Pred enim mesecem je svet vznemirila vest o oboroženem spopadu na grško-bolgarski meji. Skupina bolgarskih vojakov je tedaj zasedla otok Gamo v obmejni reki Marici. Ko pa so vojaki grške vojske po predhodni ultimativni zahtevi, naj Bolgari takoj spet zapustijo zasedeni otok, začeli s strojnimi in minometi obstreljati otok, so se bolgarski vojaki spet umaknili. Pozneje je za omenjeni otok še nekajkrat prišlo do manjših incidentov. Te dni pa je grška vlada zaprosila pri Organizaciji združenih narodov, naj ona prevzame posredovanje v grško-bolgarskem obmejnem sporu.

Italijanski fašisti „premalo fašistični“

Eden od najvplivnejših članov opozicije v italijanskem fašističnem socialnem gibanju Pettinati, ki je organiziral sestanek nezadovoljnih v Milanu in zahteval doslednejšo neofašistično politiko, je izročil tajniku stranke svojo ostavko na članstvo. Pri tem je naglasil, da se zdi njemu in njegovim prijateljem boj v stranki neuspešen in da zato izstopa iz stranke.

Na nedavnem kongresu neofašistov v Aquilli je bila formalno sicer ohranjena enotnost stranke, kar pa ni moglo preprečiti nadaljevanja in poglobitve razcepa. V Rimu pričakujejo, da bo iz stranke izstopilo še več članov, ki jim je politika stranke premalo fašistična.

PO ŠIRNEM SVETU

New York. — V dobro obveščenih diplomatskih krogih okoli OZN zatrjujejo, da bodo postale Libanon, Danska in Kolumbija prihodnje leto članice Varnostnega sveta. Izvolili jih bodo verjetno na oktobrskem zasedanju generalne skupščine OZN, mandati jim pa stopijo v veljavo šele s 1. I. 1953. Libanon bo namesto Turčije predstavnik držav Srednjega vzhoda, Danska namesto Holandske predstavnik zapadnoevropskih držav, Kolumbija pa namesto Brazilije predstavnik Južne Amerike.

Atene. — V Atenah je bil na predlog predstavnikov političnih, znanstvenih in umetniških krogov ustanovljen iniciativni odbor grško-jugoslovanskega združenja. Cilj tega združenja bo, kakor piše list „Akropolis“, nadaljnje razvijanje že obstoječega prijateljstva med obema državama.

Beograd. — 25. avgusta je prispel z letalom v Beograd odpravnik poslov japonskega poslaništva v Beogradu Nakamura Keishi. G. Nakamura je prvi japonski diplomat, ki je prispel po vojni v Jugoslavijo.

Beograd. — Na Norveško je odpotovala delegacija jugoslovanskih novinarjev, ki jo vodi Vjekoslav Prpič, direktor Tanjuga. Delegacija bo ostala v Norveški 15 dni.

New York. — Radio New York javlja, da je bila meseca julija v ZDA rekordna draginja. V tem mesecu so v primerjavi s prejšnjim mesecem cene poskočile za 1.2%, v primerjavi s mesecem januarjem letos pa celo za 5%. Najprej so se dvignile cene živil, s tem v zvezi pa takoj tudi cene vseh življenjskih potrebščin, zaradi česar so delavci zahtevali zvišanje mezd.

Rim. — Kongres socialdemokratske stranke Italije bo v Genovi od 4.—10. septembra in ne, kakor najprej predvideno, v Trstu, ker anglo-ameriška vojaška uprava Svobodnega tržaškega ozemlja ni dala dovoljenja.

Washington. — Ameriška vlada je obtožila štiri velike ameriške petrolejske družbe in šest njihovih podružnic, da so previsoko plačevale dobave petroleja ter s tem oškodovale urad za vzajemno varnost. Družbe naj vrnejo državi preveč plačane vsote v znesku 67 milijard dolarjev.

Kairo. — Generalni tajnik Arabske lige je izjavil, da bo sestanek sveta lige in vojaškega odbora 10. septembra. Na tem sestanku bodo obravnavali odnose lige do Organizacije združenih narodov in tuniško vprašanje.

Zeneva. — Novi jordanjski kralj je te dni odpotoval v Aman. Star je 17 let in bo v Jordaniji ostal samo dva meseca, nato pa gre študirat na vojaško akademijo v Anglijo.

Še eno „zlató“ za Jugoslavijo?

Med športne panoge spada tudi igra šah. Po olimpiadi telovadcev, atletov, plavalcev, nogometašev itd., ki je bila od 19. julija do 3. avgusta v Helsinkih, je prav tam tudi šahovska olimpiada, ki še ni zaključena, šah je pač prav toliko dolgotrajna kot zanimiva in plemenita igra.

Na šahovski olimpiadi se predvsem reprezentanti petih držav borijo za zlato medaljo. In sicer so to igralci Jugoslavije, ZDA, Sovjetske zveze, Argentine in Madžarske. Jugoslavija je v četrtak vodila s 16 točkami pred ZDA s 15, SZ s 14 ter Argentino in Madžarsko, ki imata vsaka po 13 točk. Lahko se torej zgodi, da bo Jugoslavija prav na tistem dobila še eno zlato olimpijsko medaljo.

Edina resnica

Med številnimi neresničnimi trditvami v zvezi z volitvijo prezidenta Kmetijske zbornice, ki mi jih je zlobno podtikal, je „Naš tednik-Kronika“ v zadnji številki končno enkrat zapisal tudi resnico in sicer do sedaj v tej zvezi edino resnico: da sem namreč po končani umazani politični igri prav pošteno po slovensko zaklel. Sicer pa je to moje robato izraženo mnenje že v poročilu o izvolitvi prezidenta Kmetijske zbornice bolj fino povedal z lepšim domačim izrazom Slovenski vestnik, češ „da se dajo tudi taki spori rešiti tako, da ostane volk sit, koza pa kljub temu cela.“

„Našemu tedniku-Kroniki“ sem za objavo te resnice hvaležen, ker z njo sam nedvoumno preključuje vsa tozadevna podla obrekovanja.

Dr. Franci Zwitter

KOLENDAR

Sobota, 30. avgust: Roza Limanska
Nedelja, 31. avgust: Rajmund
Ponedeljek, 1. september: Egidij
Torek, 2. september: Stefan.

SPOMINSKI DNEVI

30. 8. 1932

— Izšel ministrski odlok, da naj se Slovenci obvezno uče po šolah slovenskega jezika — 1935 Umrli francoski pisatelj Henri Barbusse.

31. 8. 1589

Umrli v Ljubljani protestantski pisatelj Jurij Dalmatin, prevajalec celotne biblije v slovenski jezik.

31. 8. 1941

— Na Gorenjskem ustreljeni prvi talci — 1947 Izročena prometu prva plinirska železnica v Jugoslaviji v zagrebškem Maksimiru.

Naši otroci so se vrnili

Minuli četrtek popoldne se je vrnila na Koroško druga skupina 80 slovenskih otrok, ki so prav tako kakor enako število otrok prve izmene preživeli tri tedne v počitniški koloniji v Opatiji. S povratkom te skupine je zaključena letošnja počitniška akcija Zveze slovenskih žena, ki je s pomočjo Rdečega križa Slovenije in Sveta za prosveto in kulturo LR Slovenije omogočila skupno 160 slovenskim in 100 avstrijskim otrokom tritedenski oddih na jadranski obali.

Nekaj dni pred povratkom otrok je našo kolonijo v Opatiji obiskal tudi predsednik Sveta za znanost in kulturo Boris Zihherl, nato pa še dve koloniji avstrijskih otrok iz Koroške in Štajerske, ki sta na podlagi izmenjave s socialistično organizacijo „Kinderfreunde“ letovali v Crikvenici. V vseh treh kolonijah se je tov. Zihherl zadržal dalj časa v prisrčnem razgovoru z vodstvom kolonij in otroki.

Hkrati z našimi otroki se je v četrtek vrnila tudi skupina 170 avstrijskih otrok iz Crikvenice. Otroci obeh skupin ter njihovi spremljevalci so ob povratku vsi navdušeni izražali svoje zadovoljstvo in hvaležnost za gostoljubnost, ki so jo uživali v novi Jugoslaviji.

PLIBERK

„Letni jarmak“ je vsako leto shodišče mnogih ljudi širne okolice, ki se bodo drenjali po sejmišču, če bo lepo vreme, tudi jutri in v ponedeljek. Tradicionalni letni sejem nudi vsakomur nekaj, starim in mladim, da pridejo vsi na svoj račun, to se pravi, če imajo denar, da ga lahko porabijo. Tega pa zelo mnogim manjka, ker lezemo čedalje bolj v gospodarsko krizo in tudi vsled slabe letine, ki jo je na kmetih, posebno v naši okoličnici, povzročila letošnja suša. Kako bo sejem potekel in kako bodo z njim zadovoljni obiskovalci in oni, ki računajo s poslovnimi dobički, bomo videli.

Iz neznanega vzroka je v noči na četrtek izbruhnil v skladišču Kmetijske zadruge Pliberk požar, ki ga je k sreči disciplinirana požarna bramba, ki je bila kmalu na licu mesta, hitro ugasnila. Ker je ogenj šele nastajal ni nastala večja škoda, zgorelo je nekaj žakljev in nekaj ojnih kosilnih strojev.

Zapiski z zleta na Koroško

Zadružniki slovenjegraškega okraja pripovedujejo o svojih vtisih

Pred kratkim smo priredili zadružniki iz Dravograda poučni izlet na Koroško, da vidimo, koliko so že zmehanizirali kmetje tam svoje obrate in kaj nam novega pokaže celovški velesejem. Čim smo se s Putnikovim avtobusom pripeljali v Celovec, so nas sprejeli naši bratje od slovenske celovške zadružne zveze tov. dr. Mirt Zwitter, Blaž Singer, Franc Brežjak in drugi na sedežu centrale ter nam pomagali sestaviti točen program. Žal smo morali opustiti obisk znanstvenega inštituta za rastlinsko sociologijo v Ariachu zaradi odsotnosti predavateljev. Zato pa smo dobili vpogled v težave, s katerimi se morajo boriti slovenski zadružniki v Koroški pri svojem delu za dvig zadružnega gospodarstva. Celotno Mar-

STRPNA VES PRI ŠMIHELU

V noči od petka na soboto je naenkrat pričelo goreti v gospodarskem poslopiju posestnika Ignacija Ramuša. Ogenj se je kmalu razširil in zajel vse poslopje ter so vsi zgorljivi deli postali žrtev ognja. Plameni so uničili poleg ostrejša tudi gospodarske stroje in letošnji pridelek sena in slame in cenijo škodo na okoli 100.000 šilingov. Domnevajo da je vzrok požara samovnetje nakupičene vlažne otave. Prihitele požane brambe so mogle ubraniti le toliko, da se niso prižgala tudi sosednja poslopja. Kmet Ramuš je še posebno težko prizadet, ker bo letos vsled suše, ki je bila posebno silna v naših krajih, povsod občutno pomanjkanje krmne.

Komaj se je ohladilo pogorišče pri kmetu Ramušu, sporočamo iz Strpne vasi o drugem požaru, ki je prizadel vaščana posestnika Gašperja Lamprechta. V poznih večernih urah je pričelo goreti njegovo gospodarsko poslopje in je docela pogorelo z vsemi kmetijskimi stroji in zalogami krmne. Tudi kmet Lamprecht je težko prizadet in znaša škoda ogromno vsoto okoli 180.000 šilingov, ter skrb, kako bo prekrmlil živino. Vedno pripravljene požarne brambe, ki so prihitele iz Šmihela, Bistrice, Šebna, Sorgendorfa in Pliberka so mogle ubraniti le, da se ogenj ni razširil tudi na stanovanjsko poslopje.

CELOVEC

Celovško Mestno gledališče bo svojo igralno sezono 1952/53 pričelo dne 24. septembra in jo bo otvorilo s Shawovo „Cezar in Kleopatra“. Prva opereta bo sledila dne 26. septembra in sicer „Bettelstudent“ in kot prva opera dne 28. septembra „Die Zauberflöte“.

— V celovškem muzeju je od dne 24. avgusta posebna razstava grafičnih del Ernsta Barlacha in Odilona Redona. Koroški prostosvetlobni muzej na Križni gori poleg ribnjaka je odprt dnevno od 8.—12. in od 14.—18. ure.

— Dne 8. septembra se bo pričelo v Celovcu zasedanje avstrijskih fotografov združeno z razstavo avstrijske fotografske obrti. — Na Koroškem je bilo leta 1951 9608 rojstev. Med temi novorojenčki je bilo 4948 fantov in 4660

goljufal? Srca nimam? Moj bog! Če človek ravna po pameti, pravite, da nima srca. Moj gospodar neomajno hoče, da Tahija uvedemo na posestvo. To mora biti, razumete kanonik, to mora biti. Jaz pa sem pametno premislil, kako bi se dalo to narediti. Pa zadosti besedi. Roka roko pere. Ali hočete Tahija uvesti ali ga nočete? Ako ga uvedete, bodo vašemu bratu odpuščeni vsi grehi, celó vsi dolgovi, a ban in Tahij, ki ima med vašimi stanovni močno stranko, se bosta prizadevala, da ga bo vaš sabor izbral za sodnika*. Če ga ne uvedete, no, potem z bogom imetje in poštenje, vaš brat pa ne bo sedel na sodni stol, ampak bo sedel v sodni ječi. Tu ni šale niti izmikanja. Da ali ne, kanonik. Govorite!”

Stipo Vsesvetički je pobledele ko smrt, na čelo so mu stopile debele kaplje znoja, z roko se je prijel za srce. Jurij, kanonikov brat je počasi stajal s stola. Lice mu je požoltelo, mišice na obrazu so od trpljenja drgetale. Široko je odprl velike bele oči in strmel v brata, da sliši iz njegovih ust rešitev ali smrt.

Kanonik je molčal.

Zdajci Jurij pospeši korak, poklekne pred

* Tako imenovani stanovji, ki so bili v saboru (skupščini) zastopani so bili plemiči, visoka duhovščina in premožnejši meščani. Razen male turpoljske občine, kjer so bili zaradi nekih zaslug v vojskah kmetje svobodni in vse „plemičji“, tlačansko kmetstvo ljudstvo v saboru ni imelo nobenega zastopnika.

grebu in celovškimi naj omenim kar uvodoma, da je avstrijska industrija poslala svoje vzorce v Celovec, ki jih v Zagrebu nismo opazili, zlasti za obdelovanje lesa in za kmetijska gospodarstva, za katere so se naši zadružniki najbolj zanimali.

Raznovrstne kosilnice, domači mlinci za žito in biljno krmo, za mletje kosti, prenosne žage za tesarske obrate in polnojarmeriki, črpalke za gnojnice in vodo za napeljavno na oddaljene plantaže, travnike in njive, separatorje za predelavo mleka, stroje za predelavo vseh kmetijskih pridelkov, stroje za lesne obrti vseh poklicev itd., kombinirane in enostavne — vse to je posebej privlačevalo naše zadružnike, da so mnogi pozabili pogledati še ostalo razstavo, kjer ni manjkalo tudi pridelkov avstrijskega kmetijstva, izdelkov lahke in srednje industrije. Naše zadružnike je zanimalo tudi novovrstno krmilno rastlinstvo, kakor so graški, kravji ohrovt in drugo.

Razstavo smo zapustili z mnenjem, da je vodstvo naše države s trgovinsko pogodbo z Avstrijo položilo temelje za obojestranski gospodarski napredek, zlasti še za možnost mehanizacije v našem kmetijstvu s stroji, ki jih potrebujemo tudi v gospodinjstvu. Slišal sem Avstrijca, ki je izražal bojazen, da Avstrija kmalu ne bo mogla plasirati svojih strojev na tržiščih, zlasti še, ker domači kmetje ne morejo nabavljati predragih strojev. Pot, ki nas je vodila križem po Koroški, je to bojazen upravičevala.

(Nadaljevanje na 4. strani)

NAGRADA DELAVCU, KI IMA NAJDALJŠO POT NA DELO

Delavec Martin Kramar iz Škofič ima dolgo pot na delo. Zaposlen je v tovarni v Čačah pri Porečah. Vsak drugi dan mora pričeti delati že ob štirih in dospeti na svoj delovni prostor, ko še ne vozi noben avto. Kramar mora torej peš do jezera in veslati čez jezero v Poreče, kar je posebno naporno, kadar je slabo vreme. „Solidarnost“, centralna organizacija sindikata, je priredila tekmovanje pri katerem je določila nagrade za delavce, ki imajo najdaljšo in najnapornejšo pot k svoji zaposlitvi. V tem primeru je priznala nagrado Kramarju in sicer kompletno letno in zimsko obleko v vrednosti 6000 šilingov.

DANES IN JUTRI BO LJUBELJSKI PRELAZ ZA MOTORNA VOZILA ZAPRT

Avto- in motociklistično sportno društvo v Trzinu je obvestilo celovško varnostno direkcijo, da bo v soboto in v nedeljo priredilo na jugoslovanski strani Ljubeljskega prelaza tekme motornih vozil. Zaradi tega bo v soboto od 16. ure in v nedeljo od 10. ure vsak promet motornih vozil na ljubeljski cesti zaprt.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.

„Sem,“ je polglasno dejal kanonik in pobe-sil glavo.

„Dobro! Mož beseda? Dajte roko!“ je rekel Pallfy in podal Stipi desnico, ki jo je ta, kakor da ga je sram, boječe in sklonjene glave prijel.

„Še danes bom vaš sklep sporočil svojemu velmožnemu gospodarju,“ je nadaljeval poslanik, „in upam, da bo tega zelo vesel. Tu imate pogodbo med kraljevskim sodnikom in vrhovnim konjušnikom; ko bo stvar končno opravljena, bo gospod knez Bator vrnil Juriju vse svoje in Tahijeve obveznice. Toda treba je budno paziti in se bistro ogledovati na vse strani, predvsem pa je treba molčati ko grob, da ne bi stara Heningovka kaj sumila, ker bi ona mogla vse pogubiti. Vi prečastiti pa medtem nič ne ukrepajte in se ne ganite, vi Jurij pa se jutri že pred zarjo vrnite na Susjed. Ni treba, da nas kdo vidi skupaj. Jaz bom prispel tjakaj pojutrišnjem z literatom Gregorjem Dombrojem. Pripravite inventar, da bo pred predajo vse v najlepšem redu zabeleženo. Plača vam ostane v dosegljivi višini. Lahko živite v Zagrebu. Počakal bom, dokler ne bo vse inventarno predano, da bi se Heningovka kaj ne premislila. Sedaj pa, prijatelj kanonik, z bogom! Preden zapustim Zagreb, se bova še videla. Grem in poiščem Dombroja. Vesel sem, da je šlo vse po sreči. Zbogom!”

Pallfy se je gospodoma priklonil in tiho odšel po stopnicah, do katerih ga je bil kanonik molče spremljal.

„Da, sleparil je,“ je srdito nadaljeval Ma-džar. „Vemo iz pisem gospe Uršule, kaj in kako je kral, vemo pa še več. Njegovi tovariši so ga izdali in so pripravljeni pričati zoper njega. Vi, visoko častiti gospod, ljubite brata, ljubite njegovo deco, živo bije vaše srce zanje, to predobro vemo. Pomislite, kaj se mu lahko zgodi, predstavite si vso bedo, vso nesrečo, vso sramoto, ki ga bo doletela in strla v prah, samo če kraljevski sodnik s prstom migne. Njegovo imetje bodo prodali, njegovi otroci bodo stradali, ime plemičevo bo omadeževa-no za vselej. Ali želite, prečastiti in velespo-no za vselej. Ali želite, prečastiti in velespo-štovani gospod, da bo grb vaše rodovine oblaten, ali bo moglo vaše srce prenašati jok nedolžne dečadi?”

Pallfy se je naslajal, ko je prekrizanih rok gledal kanonika, ki je stal pred njim in upiral oči v zemljo; naposled je duhovnik zašepetal: „Vi ste kruteč, gospod Pallfy, v katerem ni trohice srca.“

„Tako? Srca nimam, Čudno se šalite. Ali je vaš brat imel srce, ko je svojega gospodarja

Zapiski z zleta na Koroško

(Nadaljevanje s 3. strani)

Naš vodič nas je spremljal med rojake v Kotmaro ves, kjer smo dvakrat prenočili, pozdravili smo se tudi s tov. Ogrisom v Bilčovsu. Zadrugniki so prespali na kmetijskih domačijah, kjer so dobili vpogled, koliko je mehanizacija že napredovala, pa slišali tudi o težavah, ki žulijo naše rojake onstran Karavank.

Poučna je bila ekskurzija tudi na lepo urejenem veleposestvu predsednika Koroške kmetijske zbornice g. Gruberja v Feldkirchenu. Tukaj smo se, kakor dogovorjeno, sešli še z našimi študenti ljubljanske univerze — agronomi. Upravnik posestva nam je razkazoval podrobnosti gospodarskega obrata. Videli smo množico raznovrstnih strojev in naprav, da se končno nismo čudili, ko je upravnik povedal, da je na posestvu zaposlenih komaj 10 ljudi. Mnogi izmed nas so videli prvič v življenju kombajn, sušilno napravo za seno in travno krmo in moderno urejeno električno pralnico. Vtis smo dobili, da je zaradi množice strojev in naprav obratovanje ekstenzivnega značaja, ki bi si ga kmetje pa tudi naše zadruge mogle privoščiti.

Zato nas je tembolj zanimala kmetija na prednega tov. Biclja-Pečnika pri Šmihelu, ki je z uporabo elektrike iz lastnih sredstev svojo kmetijo vzorno uredil. Bila je nedelja, ko smo priromali do njega prav v času, ko so pravljali napravo za oranje strmih njiv. Med nami je bilo precej planinskih kmetov, ki so lahko videli prav na začetku, kako se te naprave instalirajo in kako se orje. Orati je poskusil tudi tov. Bart in če se ne bi tako trdno „zasidral“, bi najbrže ne šlo tako gladko, zlasti ne pri vožnji navzdol. Domačini pa so tega vajeni.

Seveda smo tukaj videli tudi napravo za navodnjavanje in namakanje z gnojnic in ostale stroje, ki ne stojijo neizrabljeni. Zanimal nas je strojek za mletje kosti in poučno je bilo za nas, da morajo Bicljeve kure nesti jajca tudi v zimskem času, ko imajo pri nas legalni počitek. Daje jim kostno moko, pomešano z ribjo, otrobi in klajnim apnom brez zrnja.

Srečno naključje je nanese, da smo videli tudi novorojenčka, vnuka dedeja Biclja in srečne babice. Imeli smo par steklenic našega vina, ki smo jih poklonili srečni materi-porodnici za prvo pomoč. Gostoljubnost Bicljeve

Novo letališče v Helsinkiju, ki je bilo zgrajeno posebej za olimpiado, je bilo zgrajeno deloma tudi s prisilnim delom. Seveda nimajo Finci nobenih koncentracijskih taborišč, zato pa imajo poseben urad, ki se bori proti prometnim nesrečam. Finski pravniki so namreč mnenja, da ni dovolj, če kršilce prometnih predpisov kaznujejo samo z denarno kaznijo. Zato je finska vlada izdala prepise, na podlagi katerih kaznujejo kršilce prometnih predpisov s prisilnim delom. Ti obsojenci podnevi delajo na raznih gradbiščih, ponoči pa spijo doma.

III.

Tretja nedelja po Veliki noči. Na prisoju poletnega sonca se po gričih hrvaškega Prigorja zeleni mlada hosta, iz zelenja pa gledajo beli plemiški dvorci. Naglo se vije pod mladim rumenim vrbovjem Sava, ki se blešči od sončnih žarkov. Popoldne je, sonce se nagiba na zapad.

Po modrem nebu plavajo tanki bagreni oblaki, ki zdaj pa zdaj zakrivajo sonce; tu se proti jugovzhodu sipljejo po ravnici žarki prameni, tem legajo nanjo ogromne sence oblakov. Zrak je čist ko kristal.

Kamor sega oko, vidiš mlado strn in živo zelenje bujnih livad in gajev, a sredi ravnice že lahko od daleč razločiš, kako koraka po polju mlada snaha, kako konjenik dirja po cesti, kako visoka vitka jablana, ki sameva sredi ravnega polja, razprostira svojo senco po svetlem zelenju.

Tam na jugu pa se vleče orjaška grmada s sto svetlini in temnimi zagibami. To je gora Oklič. Iz rebra ji je skočilo samotno brdo, na vrhu pa se dviga v čisto nebo grad Oklič. O podnožju gore se stiskajo hišice prijaznega mesteca Samobora ko golobice, nad njimi pa se leskeče kositrni stolp cerkvice svetega Lenarta.

Na zapadu od Okliča se nizajo kranjske gore, njihovi gosti gozdovi pa odsevajo temnoroznato barvo, iz katere prodirajo sivi okrogli stolpi grada Mokrice in čedna trdna

družine je znana po Koroškem, ali pogostiti 40 zadrugnikov z moštom izpod vzorne stikalnice, nasititi jih s koroškimi „krajci“, pogosto, medom in surovim maslom ter rženim kruhom ni mala stvar. Delež Biclja nam je ob slovesu še mnogo lepega in poučnega povedal, za kar smo se mu prav po domače zahvalili in zapeli nekaj pesmi.

Med potjo smo srečali tudi znanca iz Jugoslavije, ki si želijo nazaj, nekaj pa takih, ki si upajo samo ponoči dati duška svojim tesnobnim občutkom.

Na vse udeležence je potovanje napravilo vtis, da smo prišli bratje k bratom — svoji k svojim.

Mnogo žrtev še po vojni

Da se še prva svetovna vojna ni pravzaprav končala, ker je bila tudi druga vojna ter one manjše praske med prvo ter drugo vojno le nadaljevanje prve, je mnogim jasno. Toda tudi druga svetovna vojna se je zaključila ali bolje prekinila, ker je sedanje vžljuje v svetu vse kaj drugega kot mirno. Toda ne samo v tem smislu, ampak vojna se ni končala niti v njenem stalnem povzročevanju vedno novih žrtev.

Dočim so bila v prvi svetovni vojni bojišča razmeroma le na majhnem delu Evrope, so se v drugi svetovni vojni raztegnile borbe prav po vsej Evropi in v velikem delu Azije ter Afrike. Vsakdo pa ve, kaj nastane tam, kjer so borbe. Ruševine. Poleg najnevarnejših grozot, ki jih vojna zapusti za seboj, je ena najhujših ta, da postanejo mnogi invalidi še dolga leta po zaključeni vojni.

Vsaka vojska, ko se umika ali kadar naglo napreduje, pusti za seboj velike količine municije ter različnega orožja. Po končani vojni se to orožje ter razstrelivo skuša pobrati in že pri tem je mnogo nesrečnejev, ki plačajo to svoje delo z življenjem ali pa vsaj z zdravjem. Kljub temu pa, da skušajo oblasti odstraniti to nevarnost, ostane mnogo municije in orožja skritega, zakopanega ali kakor koli nevarnega za neizkušenega človeka, ki pride z njim v stik. Četudi je minilo že polnih sedem let od končane vojne, in kljub temu da so vse oblasti s pomočjo raznih poklicnih organizacij skušale odstraniti te nevarnosti, čitamo vsak dan o kaki novi resreči, ko je ta ali oni postal žrtev eksploziva. Po statističnih podatkih umre samo v Italiji letno zaradi takih nesreč okoli 1.400 dečkov in jih od 7 do 8 tisoč postane invalidov. Koliko zlo predstavlja to, vidimo, če pomislimo, da je samo v Italiji cela vojska nad petdeset tisoč dečkov in v mnogo manjši meri deklic, ki so več ali manj nespособni za normalno delo ali sploh normalen razvoj, v breme družbi ter samim sebi. In če pomislimo, da je med njimi večje število pravežkih invalidov ter nad sto dečkov popolnoma slepih, vidimo končno, da se vojna še ni končala, kajti še danes žanje številne žrtve. In

vas Jesenice, kjer je brod gospoda Gregorjanca.

Na vzhodu nebo polagoma blede, ob njem se črta temnomodro zagrebško pogorje, ki se spušča do Save, kjer se na griču nad bregom dviga grad Susjed, čigar zidove obseva rumeni sončni žar. Sredi te pokrajine je vas Brdovec.

Komaj jo zapaziš. Sive, stare, lešene kmetijske hiše, pokrite s slamo, se skrivajo za gostimi sadovnjaki, v katerih se je blede cvetje osulo; malokateri sončni pramen prodira na dvorišča, kjer sončna luč igra v mlakuži, okoli katere gaga jata žoltih pavolnatih gosk. Samo cerkveni stolp dviga svojo rdečo čepico nad sadovnjake. Za vasjo na livadi, moj Bog, kakšen vik in kriki! To je deca. Lasje so jim žolti ko zlateče se klasje, polna lica so rumena ko jabolka, na sebi nimajo nič drugega srarjčico, prepasano z jermenom. Kriče, skačejo, ploskajo z rokami in mečejo s palico velike krogle, da zaglušijo vse naokrog — celo drzni vrabec, ki na cvetočem glogovem grmu oprezuje za zlatimi mušicami, se ta se splaši in odrli preko pletene ograje. Prijetno je, toplo, cvetje diši z vso močjo, a človeška duša se odpira ko cvet.

Zdajci utihnejo orgle. Ljudje se vračajo od večernic. Med živimi mejami hitijo kmetje in kmetice do domačega ognjišča. Samo tu pa tam stoji ob razpotju kakšna botra v širokem belem krilu pod rdečo pečo in klepeta s sose-

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 30. avgust:

6.10 Za kmetijstvo — 8.45 Biseri slovenske književnosti. Kar športnika zanima — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Želi si kaj — 16.15 Filmski magacin — 17.40 Glasbena oddaja — 18.00 Nekaj za nabiralce znamk — 18.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 20.15 Športna poročila — 20.20 Ura Farnca Leharja.

Nedelja, 31. avgust:

7.15 Duhovni nagovor. Pester glasbeni spored — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 17.30 Nedeljska revija — 20.30 Igrajo dunajski filharmonisti.

Ponedeljek, 1. september:

7.15 Pestre melodije — 9.05 Želje poslušalcev — 10.30 Mali koncert — 10.45 Dragocenosti na morsk gladini — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 „Skandinavsko ljudstvo“ — 16.00 Pevska ura — 16.30 Za osamljenega in bolnega — 19.15 Tukaj je Evropa — 20.15 Želje, ki jih radi izpolnimo — 21.00 Literatura v ponedeljek.

Torek, 2. september:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutrnja glasba — 9.05 Želje poslušalcev — 10.30 Mali koncert — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Slovenska oddaja — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Mi Štajerci: „Od služinčadi“, slušna igra — 20.45 „Velika opereta“.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 30. avgust:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.40 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Igra orkester Georg Welachrino — 13.20 Zabavne melodije — 14.00 Hrvatska narodna glasba — 14.40 Iz novjših operet — 15.10 Zabavna glasba, vmes objave — 15.30 Zdravstveni nasveti — 15.40 Lahka orkestralna glasba — 16.00 Po naši lepi deželi — Jaka Slokan: Savinjska dolina — dežela grenke reže — hmleja — 17.00 Uganite kaj igramo! — 18.00 Urednikova beleznica in pionirska pošta — Glasba za pionirje — 18.30 Španski in južnoamerikanski ritmi in melodije — 19.00 Okno v svet — 19.40 Zabavna glasba, vmes objave — 20.15 Zabavni zvoki — 20.30 45 veselih minut — 21.15 Kar po domače...

KINO-PREDSTAVE

VELIKOVEC

Od 29. do 31. avgusta:

Die verschleierte Maja

Konec blagostanja za advokate

Amerika je znana zaradi svojih pretiravanj v vsaki stvari. Če se človek ne loči po nekajkrat v življenju, ni človek, oziroma ni sodoben in imamo ločitve na tekoči zrak. V ZDA pa so posebni zakoni, ki določajo, da traja postopek za ločitev zakona šest mesecev. Ta doba je prav gotovo znosna za Evropejca, ki zna potrpeti, toda pomislimo na Američana, ki naj čaka na ločitev šest mesecev, če pa se hoče ločiti zaradi „nekompatibilnosti“ značaja svoje ženice ali pa svojega moža. In to so sicer še veliki vzroki, ki jih razum še nekako sprejme. Pomislimo pa na tiste ločitve, ko dragi možek zahteva ločitev zakona zato, ker njegova še včeraj ljubeča ženica ni več dobra, kajti zaljubila se je v mačka in ji je zdaj maček več vreden kot njen pravi pravcati mož. Nič čudnega, če so v tem primeru iskali možnost ločitve zakona tudi izven meja svoje domovine ter pohitili najraje v mestece Cuernavaca v Mehiki, kjer so se doslej lahko ločili kar v treh dneh. Res je sicer, da je ta ločitev nekoliko dražja, kot normalna ločitev v ZDA, toda pomisliti moramo, da kandidata na ločitev navadno že imata svoje nove protikandidate, kamor ju vleče srce in je povsem razumljivo, da žrtvujeta tudi kaj več na račun sreče, ki jih čaka. Zato se je v Cuernavaci ločilo v zadnjih desetih letih nad 40.000 parov, kar je prinašalo zelo velik dobiček tamkajšnjim odvetnikom. Sedaj pa so se

oblasti spomnile, da vse to ni preveč moralno in z bogom Amerika v Ameriki. Vse take ločitve so prepovedane in bodo morali odslej kandidati čakati tudi tu šest mesecev, kot je v navadi drugod. Da pa si bodo kandidati za ločitev našli kako drugo mesto, kjer je še v veljavi ločitev zakona kar na tekočem traku, je samo ob sebi razumljivo in odvetniki se bodo s svojo šaro verjetno preselili tja, kjer bo posel nesel.

T. Jefferson, slavní državnik in nekdanji predsednik ZDA, se je ravnal po naslednjih življenjskih pravilih:

1. Nikoli ne odlašaj na jutri, kar lahko danes storiš. 2. Nikoli ne nadleguj drugih, s tem, kar lahko sam opraviš. 3. Ne kupuj nepotrebnih reči samo zato, ker so poceni. 4. Nikoli naj ti ne bo žal, da si premalo jedel. 5. Kadar si jezen, šteje vedno do deset, preden spregovoriš; kadar si pa zelo jezen, tedaj šteje do sto.

Morda še ne veste...

...da je med najmlajšimi piloti na svetu desetletni Parižan Jean Pierre Valdborg, sin pionirja francoskega letalstva, ki je svojega sina hotel naučiti že v rani mladosti pilotiranja v dokaz, da vodenje letala ni nekaj posebnega in da polet z letalom ni nič nevarnejši od vožnje s kolesom.

do o zimskem mrazu, ki bo napočil, o preji in o porokah, kakor je pač ženska navada.

Na robu vasi je sredi slivnjaka kmečka hišica, zraven nje hlev, sušilnica in koruznjak. Bela je ko snaha v nedeljo, lepo pokrita s svežo slamo. Slivnjak je gost, samo v krošnjah dreves igrajo trepetaje sončni žarki, a niže dol je prijeten hlad. Pod lesenim pristrškom na koncu hiše so velika vrata, ki drže v vinski hram, zraven pa miza in dve klopi. Pod slivami pred hramom se kobalijo otroci okoli dremajočega kodravega psa, a na stopnicah pod pristršjem sedi mačka, ki si s tačico uni-va belo lice, vtem ko iz bližnjega hleva moli marogasta krava svoj radovedni gobec. Vidi se, da tu vlada blagoslov in sreča, a najlepše odseva ta sreča iz rdečih lic lepe močne ženske, ki opiraje se na gole, polne lakte, s pristrška gleda s črnimi očmi kotiček domačega blagra. Polt ji je bela ko krilo, ustni polni in rdeči ko ogrlica iz gosto nanizanih korač, ki ji padajo na bujne prsi. Polna lica ne kažejo nobene gubice, vranje črnih las, ki jih drži glavnik iz medi, ne kazi nobena siva nit. Kraj dolgih trepalnic in kraj bujnih ustov zdaj pa zdaj zadrhti smehljaj in pokažejo se beli zobje, smeh pa ti pove, da je ta hip tudi srce od veselja zatrepetalo. Živeje pa je zableščalo oko, ko se ji je ustavilo na možu, ki je stal kraj mize pod pristršjem, kjer se je bila zbrala vesela družba.

Ni več mlad, pa je močan in čeden možki, visok, da se mora pod cerkvenimi vrati sklo-

niti. Izpod bele odprte srajce gledajo v božji dan široka prsa, ki so kakor skovana iz železa, na vitkem vratu pa sedi velika obla glava. Plavi lasje so ostrženi, brada obrta, z močnih ustov pa se spuščajo dolgi, nekoliko osiveli brki, najlepši okras širokega obraza, s katerega so sijale temnomodre oči ko dva gorska kresova. Moj Bog, koliko viharjev je že divjalo mimo tega obraza, koliko dežja ga je pralo, koliko vročine žgalol Mrk je, rekel bi, kakor zlit iz medi, a vendar je lep in krepak, kakor ga imajo le junaški ljudje. Na sebi ima samo srajco, hlače in nove opanke. Bržčas je tukaj doma. Z levim laktom se opira v zid, z desnim v bok, a desno nogo je postavil križem pred levo. Tako stoji in mirno gleda tri možake, ki za polnimi glinastimi vrči domačega vina modrujejo. Sam govori le malo in pozorno posluša; zdaj se zamisli, zdaj nasme-hne, zdaj krepko potegne iz vrča.

„Kaj pa se je tam pri vas na Susjedu prikopicnilo?“ vpraša naposled suhega, črnika-stega gizdavca, ki je imel nekako stisnjeno lice in je sedel na stolu, zvonil z nogami, da bi se videli njegovi šilasti škornji in bele vezane hlače.

„Eh, kaj,“ odgovori gizdavec, vtem ko črno čepico na glavi premakne na levo stran in prepodi muhe s škrlatastega telovnika. „se-limo se, kum Ilija, to je, naša starka se seli, pa gospodična Zofka, kati in Anastazija: jaz in kastelan, gospod Franjo Puhakovič ostane-va na Susjedu za seme.“ (Dolje)